

Súd: Okresný súd Brezno
Spisová značka: 5C/16/2021
Identifikačné číslo súdneho spisu: 6321200973
Dátum vydania rozhodnutia: 19. 04. 2022
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Anna Hýseková
ECLI: ECLI:SK:OSBR:2022:6321200973.3

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Okresný súd Brezno, sudkyňou JUDr. Annou Hýsekovou, v právnej veci žalobcu C. G., nar. XX. XX. XXXX, trvale bytom V. J., M. XXX/XX zast. JUDr. Jánom Klučkom, advokátom, Košice, Ku potoku 4 proti žalovanej Slovenskej republike, v mene ktorej koná Ministerstvo SR, Bratislava, Pribinova 2 o náhradu nemajetkovej ujmy takto

rozhodol:

- I. Žalovaná je p o v i n n á zaplatiť žalobcovi 2 100,-Eur v lehote 3 dní odo dňa právoplatnosti tohto rozhodnutia.
- II. V prevyšujúcej časti žalobu z a m i e t a.
- III. Žalobcovi sa p r i z n á v a nárok na náhradu trov konania voči žalovanej v plnom rozsahu.

o d ô v o d n e n i e :

1. Podanou žalobou po jej doplnení sa žalobca domáhal náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch vo výške 5 000,-Eur a náhrady trov konania z dôvodu porušenia práva Európskej únie (ďalej len "EÚ"). Žalobu odôvodnil tým, že týždenný pracovný čas žalobcu ako príslušníka Hasičského a záchranného zboru Slovenskej republiky sa skladá zo 16,5 hodinových pracovných zmien, po ktorých nasleduje 7,5 hodinová pracovná pohotovosť (24 hodinové zmeny) v takom rozsahu, že súhrn takto naskladaného týždenného pracovného času pravidelne prekračuje 48 hodín. Právo EÚ záväzne určuje dĺžku týždenného pracovného času na 48 hodín v Smernici Európskeho parlamentu a Rady 2003/88/ES zo 4. novembra 2002 o niektorých aspektoch organizácie pracovného času (ktorá zjednocuje ustanovenia smernice 93/104/ES), ktorej cieľom je zaručiť lepšiu ochranu bezpečnosti a zdravia pracovníkov garantovaním minimálneho denného a týždenného času odpočinku, primeraných prestávok v práci a stanovením maximálneho týždenného pracovného času (ďalej len "Smernica"). Čl. 6 písm. b) Smernice (Maximálny týždenný pracovný čas) určuje, že "Priemerný pracovný čas pre každé obdobie siedmich dní vrátane nadčasov neprekročí 48 hodín". Súdny dvor EÚ (ďalej len "ESD") vo veci C-429/09 G. Fu? uviedol, že aj v prípade hasičov nariadená pracovná pohotovosť na pracovisku tvorí súčasť ich týždenného pracovného času, ktorá v spojení s ich "riadnym" pracovným časom nesmie prekročiť maximálny týždenný pracovný čas. Podobne sa ohľadom pracovnej pohotovosti vyjadril aj vo veciach C-437/05 J. Vorel (pracovná pohotovosť lekárov na pracovisku) a C-397/01 Pfeiffer (pohotovosť lekárskeho záchranárov). Rozhodujúcim faktorom je, že pracovník je povinný byť fyzicky prítomný na mieste určenom zamestnávateľom a byť mu k dispozícii, aby v prípade potreby mohol okamžite poskytnúť primerané služby a tieto povinnosti je potrebné považovať za výkon pracovnej činnosti (napr. C-14/04). Podľa bodu 6. prílohy č. 4 k Zákonu o hasičskom a záchrannom zbere (ďalej len "zákon") bola do jeho znenia prebratá Smernica, ale znenie jeho ustanovení to nepotvrdzuje, keď v žiadnom ustanovení zákona nie je uvedené, že služobná pohotovosť hasičov v mieste výkonu služby je považovaná za súčasť ich týždenného pracovného času v zmysle únieového práva na rozdiel od

Zákonníka práce, ktorý to zohľadňuje, ale nie je ho možné použiť na výkon činnosti hasičov. Zákon definuje termíny služobná doba, služobná pohotovosť, spôsoby ich finančného ohodnotenia a pod., ale služobnú pohotovosť hasičov nepovažuje za súčasť ich týždenného pracovného času v zmysle únieového práva, čím dochádza k jeho pravidelnému prekračovaniu, čo je zrejmé z listín o týždennej dochádzke. Prebratie Smernice nie je v súlade s únieovým právom. Čl. 6 písm. b) Smernice má priamy účinok (C-429/09 bod 35.), keď priznáva priamo jednotlivcom právo, ktoré môžu priamo uplatniť v konaní pred vnútroštátnymi súdmi. Ide o právo na to, aby v členskom štáte EÚ priemerný týždenný čas pracovníka neprekračoval týždennú hranicu 48 hodín. Keďže pracovná (služobná) pohotovosť hasičov sa nezapočítava do týždenného pracovného času, žalobca pracuje týždenne viac ako 48 hodín, dochádza k porušeniu jeho práva podľa čl. 6 písm. b) Smernice a môže sa dovolávať práva EÚ na vyodenie zodpovednosti orgánov dotknutého členského štátu s cieľom získania náhrady škody vzniknutej v dôsledku porušenia tohto ustanovenia. Samotné uplatnenie práva na náhradu škody a spôsob jej výpočtu Smernica neobsahuje. Rozsudky ESD sa v tejto súvislosti obmedzujú na formulovanie zásad, ktoré je potrebné rešpektovať pred súdnymi orgánmi členských štátov v konaniach o náhradu škody vzniknutej v dôsledku porušenia práva EÚ, keď táto musí byť primeraná, v súlade so zásadou rovnocennosti (ekvivalencie) a efektivity s prihliadnutím na náhrady škody poskytované vnútroštátnymi súdmi v rámci sťažností alebo podobných žalôb vychádzajúcich z vnútroštátneho práva pri splnení únieových podmienok vzniku zodpovednosti členského štátu - a) či cieľom porušenej právnej normy EÚ bolo priznať jednotlivcom práva, b) či porušenie normy bolo dostatočne závažné a c) existencia príčinnej súvislosti medzi porušením a škodou spôsobenou jednotlivcom (C- 429/09, C-118/08, C-46/93). ESD v rozsudku C-424/97 Y. uviedol, že tieto tri podmienky musia byť splnené ak sa jedná o stratu alebo škodu, pričom náhrada za ne je podmienená výsledkom v rozpore s únieovým právom alebo nekonaním zo strany členského štátu napr. v prípade netranspozície smernice alebo prijatia legislatívneho alebo administratívneho aktu v rozpore s komunitárnym právom bez ohľadu na to, či ho prijal samotný členský štát alebo verejnoprávna inštitúcia právne nezávislá od štátu. Slovenská republika zastúpená Ministerstvom vnútra SR je zodpovedná za porušenie práva žalobcu garantovaného čl. 6 písm. b) Smernice, ktorý predstavuje právnu normu EÚ, priznávajúcu jednotlivcom práva a nedodržanie požiadaviek upravených v čl. 6 písm. b) Smernice bolo porušením judikatúry ESD, ide o dostatočne závažné porušenie práva EÚ a existuje aj priama príčinná súvislosť medzi porušením čl. 6 písm. b) Smernice a škodou, ktorá žalobcovi vznikla v dôsledku straty času odpočinku, na ktorý mal nárok, ak by bol maximálny týždenný pracovný čas upravený týmto ustanovením dodržaný. Primeraný odpočinok v zmysle Smernice je odpočinok, ktorý by mal nasledovať po 48 hodinovej týždennej pracovnej dobe zahrňujúcej služobnú pohotovosť na pracovisku. Dlhodobé nerešpektovanie takto určeného únieového týždenného pracovného času podľa Smernice sa tiež môže prejavovať v rámci osobnostnej sféry fyzických osôb predovšetkým vo vzťahu k ochrane ich práva na zdravie (na jeho úroveň a kvalitu) a tiež na ich celkovú fyzickú a/alebo morálnu integritu. Slovenský právny poriadok nemá osobitnú právnu úpravu ohľadom konania o náhradu škody spôsobenej porušením únieových práv jednotlivcov ani pravidlá na stanovenie výšky náhrady škody, ktorá má nemajetkovú povahu (škoda vzniknutá v dôsledku straty času odpočinku, na ktorý by mal žalobca nárok v prípade rešpektovania jeho 48 hodinovej týždennej pracovnej doby), preto je možné použiť pravidlá týkajúce sa náhrady nemajetkovej ujmy fyzickej osobe podľa § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka (ďalej len "OZ"). Náhradu takto vzniknutej škody podľa únieového práva potom možno posúdiť ako nemajetkovú ujmu v zmysle slovenského práva, k náhrade ktorej dochádza v peniazoch a zákonnú možnosť jej úhrady v peniazoch umožňuje § 13 ods. 2 OZ. Z týchto dôvodov sa domáhal náhrady nemajetkovej ujmy vo výške 5 000,- Eur. K samotnej uplatnenej sume (5 000,-Eur) uviedol, že súd priznáva peňažnú náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch (vrátane jej konkrétnej výšky) na základe vlastnej úvahy a pri zohľadnení všetkých okolností prípadu. Ako dôkazy označil listiny o dochádzke, ku ktorým uviedol, že obsahujú mesiac/rok, počet smien, počet odpracovaných hodín, čerpanie dovolenky a pod. a majú (vrátane popisu pod nimi) preukázať, že žalobca v tom-ktorom mesiaci odpracoval v priemere viac ako 48 hodín týždenne.

2. Žalovaná vo svojom vyjadrení k žalobe namietla miestnu nepríslušnosť tunajšieho súdu z dôvodu, že transpozíciu a aplikáciu smernice má vykonať ústredný orgán štátnej správy. Keďže skutočnosťou, ktorá zakladá uplatnené právo je nesprávna transpozícia smernice, ktorá patrí do pôsobnosti Ministerstva vnútra SR, je miestne príslušným súdom Okresný súd Bratislava I. Zároveň uviedla, že nie je pasívne vecne legitimovaná, keď žalobca nezažaloval svojho zamestnávateľa, ale štát, v mene ktorého koná ústredný orgán verejnej správy, do ktorého pôsobnosti patrí oblasť štátnej správy pre Hasičský a záchranný zbor. K veci samej uviedla, že vzhľadom na charakter vykonávaných činností a s tým spojený rozvrh služobného času sa Smernica 2003/88/ES na služobný pomer príslušníkov Hasičského

a záchranného zboru nevzťahuje, preto jej ustanovenia nemohli byť porušené. Túto službu možno subsumovať pod negatívne vymedzenie pôsobnosti Smernice 89/391/EHS (čl. 2 ods. 2). Štátna služba hasiča vykazuje aj špecifiká štátnej služby policajtov, profesionálnych vojakov a úlohy, ktoré hasiči plnia, možno podľa súvisiacich právnych predpisov subsumovať pod pojem "osobitné činnosti služieb civilnej ochrany". Žalobcovi nemohla vzniknúť škoda, pretože ustanovenia Smernice v prípade služobného času a odmeňovania sa na neho ako hasiča nevzťahujú. Ak mal žalobca za to, že mu zamestnávateľ určoval pohotovosť nad Smernicou povolený limit, mal na túto skutočnosť upozorniť svojho nadriadeného, čo neurobil, ale za každú hodinu určenej služobnej pohotovosti, vrátane hodín, o ktorých tvrdí, že mali byť vykonané nad limit určený Smernicou, mu boli riadne vyplatené príslušné zložky služobného príjmu resp. poskytnuté náhradné voľno. Zákon definuje služobný čas hasiča ako časový úsek, v ktorom vykonáva štátnu službu a je k dispozícii služobnému úradu, pričom umožňuje rozvrhnúť služobný čas aj nerovnomerne a súčasne jasne definuje pojem služobný deň, za ktorý sa považuje vykonávanie štátnej služby podľa rozvrhu služobného času. Okrem štátnej služby vykonávanej v riadnom služobnom čase sa za výkon štátnej služby považuje aj služobná pohotovosť v štátnej službe vykonávaná v mieste výkonu štátnej služby, ktorá bezprostredne nadväzuje na vykonávanie štátnej služby v rámci riadneho rozvrhnutia služobného času a štátna služba nadčas. Zákon nepopiera, že služobná pohotovosť v štátnej službe je výkonom štátnej služby, ale rozlišuje medzi určenou služobnou pohotovosťou v štátnej službe a nariadenou služobnou pohotovosťou v štátnej službe. Čl. 15 Smernice umožňuje dohodnúť aj priaznivejšie podmienky napr. v kolektívnych zmluvách. Kolektívna zmluva vyššieho stupňa pre príslušníkov Hasičského a záchranného zboru na rok 2016 v čl. 8 s nápisom "Služobný čas" rozvrhuje služobný čas na vykonávanie štátnej služby a služobnú pohotovosť, ktorý je spravidla rozvrhnutý na 16,5 hodín vykonávania štátnej služby a časť služobnej pohotovosti, ktorá bezprostredne nadväzuje na vykonávanie štátnej služby v mieste vykonávania štátnej služby, v trvaní 7,5 hodín v jednej 24-hodinovej zmene." Podľa ods. 3 čl. 8 Kolektívnej zmluvy sa za štátnu službu považuje tiež práca nadčas, t.j. štátna služba vykonávaná nad rámec určeného služobného času, resp. nad určený týždenný služobný čas na príkaz nadriadeného alebo s jeho súhlasom. Smernica umožňuje ustanoviť referenčné obdobie iné ako 7 dní, čo prichádza do úvahy najmä pri nerovnomerne rozvrhnutom pracovnom čase (čl. 16 Smernice - referenčné obdobie 4 mesiace). Čl. 17 ods. 3 Smernice poskytuje protipožiarnym službám možnosť uplatnenia výnimky a určiť dlhšie referenčné obdobie na 6 mesiacov alebo, ak je to uvedené v kolektívnej zmluve, tak na celých 12 mesiacov. Podmienkou uplatnenia takéhoto referenčného obdobia je, že príslušným pracovníkom sa poskytne rovnocenný náhradný čas odpočinku alebo (vo výnimočných prípadoch), kde z objektívnych dôvodov nie je možné poskytnúť taký čas odpočinku, sa príslušným pracovníkom poskytne primeraná ochrana. Zákon upravuje limity dĺžky služobného času tak, že pri rovnomernom služobnom čase je služobný čas príslušníka 40 hodín týždenne a hasičovi možno prikázať v kalendárnom roku službu nadčas v rozsahu najviac 300 hodín, čo je v priemere 5,7 hodín týždenne. Pri nerovnomernom rozvrhnutí nesmie byť dĺžka riadneho služobného času v jednotlivých služobných dňoch vyššia ako 18 hodín. Celková dĺžka vykonávania štátnej služby a na ňu bezprostredne nadväzujúcej určenej služobnej pohotovosti v mieste vykonávania štátnej služby je najviac 24 hodín v služobnom dni. Podľa kolektívnej zmluvy hasiči vykonávajúci štátnu službu s nerovnomerne rozvrhnutým služobným časom majú výkon štátnej služby v rámci 12 hodinového riadneho služobného času alebo služobný čas rozvrhnutý na 16,5 hodín vykonávania štátnej služby a časť služobnej pohotovosti, ktorá bezprostredne nadväzuje na vykonávanie štátnej služby v mieste vykonávania štátnej služby v trvaní 7,5 hodín v jednej 24-hodinovej zmene. Nerovnomerne rozvrhnutý služobný čas je rozvrhnutý na obdobie 6 mesiacov a vykonávanie štátnej služby hasičov s nerovnomerne rozvrhnutým služobným časom sa rozvrhuje spravidla na obdobie 1 mesiaca. Uvedené referenčné obdobie neodporuje dodržaniu zákonného ustanovenia 40 hodín priemerného týždenného služobného času v súlade s rozvrhnutými službami. Počas služobnej pohotovosti je pracovník povinný byť v zariadení zamestnávateľa alebo mimo neho, pričom má byť pripravený na výkon práce na požiadanie svojho zamestnávateľa. Ak nie je zásah, môže hasič odpočívať, venovať sa inej činnosti (keď sa od neho nežiada výkon práce). Žalovaný neosvedčil, že mu vznikol nárok na náhradu škody. Vnútroštátny súd má preveriť, či poškodená osoba prejavila primeranú snahu s cieľom odvrátiť škodu alebo obmedziť jej rozsah a či včas využila všetky dostupné prostriedky na právnu ochranu (C-46/93), čo žalobca neurobil, neoznámil zamestnávateľovi, že odmieta vykonávať služobnú pohotovosť, tento nemal vedomosť, že výkon služobnej pohotovosti považuje resp. pociťuje žalobca ako výraznú ujmu, a preto nebolo možné, aby zamestnávateľ včas zamedzil prípadný vznik takejto ujmy alebo obmedzil jej rozsah. Žalobca je zaradený v zmenovej službe, vykonáva svoje služobné činnosti nerovnomerne v 24 hodinových cykloch, pričom ide o výkon služobných činností a na výkon služby nadväzuje bezprostredne služobná pohotovosť, kedy sú hasiči fyzicky prítomní v mieste výkonu štátnej služby, ale tento čas je

určený na oddych a odpočinok. V prípade prerušenia pohotovosti (v prípade nutného zásahu) im vzniká nárok na nadčas. Rozsudok vo veci G. Fuß, nie je možné použiť, keď išlo o mestského hasiča, ktorého výkon služby sa značne odlišuje od príslušníka Hasičského a záchranného zboru, ktorého zriaďovateľom je štát. Samotné konštatovanie žalobcu, že bolo porušené jeho právo na ochranu zdravia a na primeranú dobu odpočinku, ako aj právo na súkromie a rodinný život ešte nedokazuje, že bola v značnej miere znížená jeho dôstojnosť alebo vážnosť v spoločnosti, musí preukázať, či skutočne pracoval nad takýto limit za rozhodné obdobie, v žalobe nezohľadnil reálne odpracované hodiny vzhľadom na pohotovosť, nadčasy, dovolenku a práceneschopnosť a je potrebné zohľadniť nerovnomerné rozvrhnutie služobného času u hasičov v referenčnom období 6 mesiacov. Žalobca pri vzniku služobného pomeru akceptoval všetky podmienky, ktoré sa vzťahujú na výkon štátnej služby hasiča, bol oboznámený s plánovaným rozvrhom služobného času, čo potvrdzoval svojím podpisom aj so všetkými internými predpismi a kolektívnymi zmluvami. Požaduje náhradu škody za obdobie od marca 2018 do marca 2021, ale je zrejme, že vedel o všetkých podmienkach výkonu služby a za toto obdobie ani raz tieto podmienky nenamietal, nepožiadaval o ich vysvetlenie ani sa iným spôsobom nedomáhal svojich práv. Nevyužil svoje právo podávať sťažnosti a tým porušil povinnosť prechádzať škodám. Zároveň vzniesol námietku premlčania, keď nárok na náhradu nemajetkovej ujmy si možno s ohľadom na premlčanie uplatniť najviac za dva roky spätne. Výšku požadovanej ujmy považuje žalovaná za zjavne neprimeranú aj s porovnaním výšky náhrad, ktorá je priznávaná obetiam trestných činov, ktorých ujma je v porovnaní s údajnou ujmovou žalobcu vyššia. V zmysle judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva náhrada nemajetkovej ujmy musí byť rozumne primeraná utrpenej ujme na povesti (napr. P.), pričom pri určovaní výšky náhrady ujmy treba vychádzať z dôkazov preukazujúcich výšku ujmy (napr. V. v. C., D. a C. v. D. T.X. Žalobca vo svojom vyjadrení k vyjadreniu žalovanej ohľadom námietky miestnej nepríslušnosti uviedol, že sa nedomáha náhrady škody v dôsledku nesprávnej transpozície smernice, ale škody, ktorá mu vznikla porušením jeho únieového práva na 48 hodinový týždenný pracovný čas a v obvode Okresného súdu Brezno nastala skutočnosť podstatná pre uplatnenie jeho práva. K tvrdeniu, že sa Smernica na hasičov nevzťahuje uviedol, že významom a výkladom čl. 2 ods. 2 Smernice 89/391/ES sa zaoberali viaceré rozsudky ESD, tento nevylučuje z jej pôsobnosti služby civilnej ochrany ako také ale len "určité osobitné činnosti" týchto služieb, ak charakteristiky vlastné pre určité osobitné činnosti odporujú použitiu ustanovení tejto smernice (C 397/01 bod 53), ak nastane osobitne vážna situácia alebo situácia osobitného rozsahu napr. katastrofa, pre ktoré je typické, že nie je možné rozvrhnúť pracovný čas pre zásahové záchranné tímy (bod 55) a na činnosti zásahových síl verejnej hasičskej služby sa nevzťahuje výnimka uvedená v čl. 2 ods. 2 smernice č. 89/131/EHS, ale tieto činnosti naopak patria do pôsobnosti tejto smernice pokiaľ sú vykonávané za obvyklých podmienok" (C-52/04 bod 57). Smernica sa má uplatniť na činnosti hasičského zboru aj keď sú vykonávané zásahovými silami v teréne a nezáleží na tom, že sú zamerané na boj proti požiarom alebo poskytnutie pomoci iným spôsobom ak sú vykonávané za obvyklých podmienok v súlade s poslaním zvereným príslušnej službe a to aj vtedy, keď zásahy, ku ktorým môžu tieto činnosti viesť sú svojím charakterom nepredvídateľné a môžu vystaviť pracovníkov, ktorí ich vykonávajú určitým rizikám, pokiaľ ide o ich bezpečnosť a/alebo zdravie" (C-518/15 bod 27). Smernica v čl. 17 ods. 3 bode iii) výslovne uvádza aj protipožiarne služby a služby civilnej ochrany, čo by nemalo žiadny zmysel, ak by bola táto činnosť ako celok vylúčená zo smernice 89/391/EHS, pretože by sa na ňu nevzťahovala ani Smernica 2003/88/ES. Niektoré ustanovenia zákona sú rozpore so Smernicou, ich uplatnením sa negarantuje 48 hodinová pracovná doba pre hasičov, ale týždenný "súčet" služobného času a nariadenej služobnej pohotovosti prekračuje 48 hodín, čím dochádza k porušeniu čl. 6 písm. b) Smernice na ujmu žalobcu. Hasič pracujúci na zmeny bežne strávi na pracovisku týždenne 57,95 hodiny a výsledné číslo približne 56 hodín predstavuje skutočný priemerný týždenný pracovný čas hasičov. Žalobca k svojej žalobe priložil prehľady dochádzky, z ktorých vyplýva, že súčet jeho služobného času "nadobudnutého" v dôsledku výkonu štátnej služby a nariadených služobných pohotovostí prekračuje 48 hodinový týždenný pracovný čas, čo žalovaná nebola schopná spochybníť či vyvrátiť. Žiadne ustanovenie zákona nestanovuje, že služobná pohotovosť hasičov v mieste výkonu služby je považovaná za súčasť ich týždenného služobného času, čím sa odlišuje od § 96 Zákonníka práce, ktorý zohľadňuje uvedenú Smernicu a na ňu nadväzujúcu judikatúru ESD. Smernica neupravuje žiadnu "prechodnú" kategóriu medzi pracovným časom a časom odpočinku (C-437/05 bod 25, C-258/10 bod 43) ako zákon vo forme služobnej pohotovosti hasiča na pracovisku. Poukázal na rozhodnutia ESD (C-429/09, C-437/05, C-397/01, C-14/04), keď pracovná pohotovosť na pracovisku sa má považovať za pracovný čas. Podstata škody spočíva v tom, že v prípade posúdenia pracovnej pohotovosti ako súčasťou týždennej služobnej doby hasičov bude ich týždenná služobná doba prekračovaná, čím dochádza k porušeniu čl. 6 ods. 2 písm. b) Smernice. Aj počas referenčného obdobia sú štáty povinné garantovať priemerný 48 hodinový týždenný pracovný

čas (C-254/18). Pod škodou sa má rozumieť "škoda, ktorá vznikla žalobcovi v dôsledku straty času odpočinku, na ktorý by mal nárok ak by bol maximálny týždenný pracovný čas upravený čl. 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES rešpektovaný" (C 429/09 bod 59). Odpočinok pracovníka by mal byť dostatočne dlhý a nepretržitý, aby sa zabezpečilo, že v dôsledku vyčerpania alebo iného nepravidelného rozvrhnutia práce nespôsobia úraz ani sebe ani spolupracovníkom alebo iným osobám a že si ani krátkodobo ani dlhodobo nepoškodia zdravie. V dobe, po ktorú je hasič z dôvodu pracovnej pohotovosti nútený stráviť čas na pracovisku nad 48 hodinový týždenný pracovný čas nemôže voľne disponovať so svojím časom, venovať sa sebe, rodine, oddychovať, regenerovať svoje sily atď. - nemôže využívať tento čas pre seba a reálne napĺňať právo na odpočinok, zotavenie a nutnú regeneráciu. Aj slovenský zákonodarca uznal, že pri porušení únieového práva Slovenskou republikou môže dôjsť k náhrade nemateriálnej ujmy v peniazoch (§ 17 zákona č. 514/2003 Z.z.). Nárok na náhradu takto vzniknutej škody podľa únieového práva možno posúdiť ako nemajetkovú ujmu v zmysle slovenského práva. Povaha konania o náhradu nemajetkovej ujmy spĺňa požiadavky zásad únieového práva na rovnocennosť (ekvivalenciu) s prihliadnutím na náhrady poskytované vnútroštátnymi súdmi v rámci sťažností alebo podobných žalôb opierajúcich sa o vnútroštátne právo, ako aj efektívnosť, keď nejde o konanie ktoré by znemožňovalo alebo nadmerne sťažovalo získanie náhrady nemajetkovej ujmy za porušenie únieového práva jednotlivca pred vnútroštátnym súdom. K námietke premlčania sa nevyjadril.

4. Žalovaná vo svojom vyjadrení k vyjadreniu žalobcu zotrvala na všetkých svojich tvrdeniach uvedených vo vyjadrení k žalobe.

5. Súd vo veci nariadil pojednávanie na deň 19. 04. 2022. Pri rozhodovaní vychádzal z tabuľkového prehľadu o dochádzke, ktorého obsah žalovaná nerozporeovala, výsluchu žalobcu, písomných vyjadrení strán sporu a prednesu právneho zástupcu žalobcu a žalovanej na pojednávaní.

6. Právny zástupca žalobcu na pojednávaní uviedol, že zotráva na všetkých písomných podaniach. Samotný zákon o hasičskom a záchranom zbore v prílohe č. 4 hovorí, že Smernica prevzatá bola, ale táto nebola prevzatá správnym spôsobom. Okrem toho Smernica, ako aj bod 57 rozsudku Fuš hovorí o tom, že Smernica sa vzťahuje aj na hasičov. Výšku náhrady požadovanej nemajetkovej ujmy stanovili po konzultácii so žalobcom s tým, že zohľadňuje aj dobu porušovania jeho práv a zároveň uviedol, že si ju uplatňujú za tri roky pred podaním žaloby a nie za celé obdobie, ktoré je uvedené v predmetnej tabuľke. Chceli len poukázať na skutočnosť, že aj pred týmito obdobím dochádzalo k porušovaniu.

7. Žalobca na pojednávaní uviedol, že pracuje v hasičskom zbore takmer 7 rokov. Pracujú ako zmenoví hasiči a v priebehu mesiaca mávajú nariadených aj 10 služieb, teda odpracujú 240 hodín, ale do fondu služobného času sa im v súčasnosti započítava z každej služby teraz už iba 16 hodín a 8 hodín je pracovná pohotovosť. Do práce musí prísť už pred siedmou ráno, okolo 6.55 hod. preberajú službu a následne v nej zotrvať až do siedmej ráno nasledujúceho dňa príp. aj dlhšie, ak bol tesne pred siedmou nejaký výjazd. Počas služby je údržba, poriadok, samozrejme výjazdy, ktoré môžu prísť kedykoľvek. Na výjazd musia byť pripravení do 1 min., pričom je to jedno, či je to deň alebo noc, stále platí 1 min. V službe by ich malo byť 8, je ich sedem, ale spravidla iba potrebné minimum 5. V zásade sa počas služobnej pohotovosti môžu venovať nejakému voľnému času, ale musia byť neustále pripravení na výjazd, čas môžu tráviť napr. aj samoštúdiom, ale stále je tam napätie, nie je možné hovoriť o nejakom skutočnom oddychu. Musí byť na stanici, nemôže ísť domov. Keď príde domov po službe, tak si potrebuje odpočinúť, keď príde, ale aj pred odchodom do služby vzhľadom na to, že musí byť pripravený celých 24 hod. Poobede sa snaží venovať manželke, ale ona robí dvanásťky a často je nahnevaná, keď je on skoro večer unavený a chce ísť spať. Hráva futbal, sem-tam sa mu podarí ísť na tréningy príp. cez víkendy na zápasy, ale to málokedy, pretože služby máva aj cez víkendy. Mali by mať jednu službu a dva dni voľna, ale nie vždy je to tak, môžu ich zavolať na pohotovosť, majú školenia a nonstop službu na telefóne, ktorý má zapnutý aj počas voľna, lebo ho môže zamestnávateľ zavolať do služby. Venoval sa turistike, ale teraz pomenej, pretože sú takmer stále v práci, musia dopĺňať služby, je ich málo. Uviedol, že sa dostávajú aj do tzv. mínusových hodín, keď ich hodnotia ako kancelárskych zamestnancov, započítajú im pri 10 službách iba 160 hodín (nie celých 240), majú medzitým aj školenia alebo výcvik, ani to niekedy nestačí. V zásade sa stane, keď sa to v polroku zisťuje a následne vynuluje, že majú menej hodín ako by mali mať, preto musia dorábať. Už teraz vie, že aj tento polrok bude musieť dorábať, lebo mu vzniknú mínusové hodiny.

8. Žalovaná na pojednávani zotrvala na svojich písomných vyjadreniach a námietkach v nich uvedených. Žalobca nepreukázal, že odpracoval nadlimitný počet hodín, že bolo jeho voľno prerušované z dôvodu povolenia do služby a nevznikla mu závažná nemajetková ujma. Žalobu žiadala zamietnuť.

9. Podľa článku 7, veta druhá a tretia Ústavy Slovenskej republiky, právne záväzné akty európskych spoločenstiev a Európskej únie majú prednosť pred zákonmi SR. Prevzatie právne záväzných aktov, ktoré vyžadujú implementáciu sa vykoná zákonom alebo nariadením vlády podľa článku 120 ods. 5.

10. Podľa článku 144 ods. 1 Ústavy SR, sudcovia sú pri výkone svojej funkcie nezávislí, a pri rozhodovaní sú viazaní ústavou, ústavným zákonom, medzinárodnou zmluvou podľa článku 7 ods. 2 a 5 a zákonom.

11. Podľa § 3 Civilného sporového poriadku (ďalej len "CSP"), súdy prejednávajú a rozhodujú súkromnoprávne spory a iné súkromnoprávne veci, ak ich podľa zákona neprejednávajú a nerozhodujú iné orgány.

12. Podľa § 85 ods. 1 a ods. 2 veta prvá zákona č. 315/2001 Z.z. o Hasičskom a záchrannom zbore, služobný čas príslušníka je časový úsek, v ktorom príslušník vykonáva štátnu službu a je k dispozícii služobnému úradu. Služobný čas príslušníka je 40 hodín týždenne.

13. Podľa § 86 ods. 1 a ods. 2 zákona č. 315/2001 Z.z., služobný čas príslušníkov môže byť rozvrhnutý nerovnomerne. Nerovnomerne rozvrhnutý služobný čas príslušníkov je rozvrhnutý na obdobie šiestich mesiacov. Pri nerovnomernom rozvrhnutí nesmie byť dĺžka služobného času v jednotlivých služobných dňoch vyššia ako 18 hodín. Celková dĺžka vykonávania štátnej služby aj na ňu bezprostredne nadväzujúcej služobnej pohotovosti v mieste vykonávania štátnej služby je najviac 24 hodín v služobnom dni.

14. Podľa § 91 ods. 1 a ods. 3 zákona č. 315/2001 Z.z., štátnou službou nadčas je štátna služba vykonávaná nad rámec určeného služobného času. V kalendárnom roku možno príslušníkovi prikázať štátnu službu nadčas v rozsahu najviac 300 hodín.

15. Podľa § 92 ods. 1 zákona č. 315/2001 Z.z., služobný úrad určuje príslušníkovi služobnú pohotovosť v štátnej službe v mieste vykonávania štátnej služby, ktorá bezprostredne nadväzuje na vykonávanie štátnej služby podľa § 86 ods. 2 v rámci rozvrhnutia služobného času.

16. Podľa § 97 ods. I písm. h) zákona č. 315/2001 Z.z., ako vykonávanie štátnej služby sa posudzuje čas náhradného voľna za štátnu službu nadčas a náhradného voľna za štátnu službu vo sviatok.

17. Podľa § 103 ods. 5 zákona č. 315/2001 Z.z., príslušníkovi v rozsahu a za podmienok ustanovených týmto zákonom okrem služobného príjmu patrí peňažná náhrada za služobnú pohotovosť v štátnej službe a za pohotovosť pri zabezpečovaní opatrení pre obdobie brannej pohotovosti štátu.

18. Podľa § 122 ods. 1 a ods. 3 zákona č. 315/2001 Z.z., ak je príslušníkovi podľa § 92 ods. 1 určená služobná pohotovosť, patrí mu za každú hodinu tejto pohotovosti peňažná náhrada 15% zo sumy, ktorou je príslušná časť jeho služobného platu, a 30% z tejto sumy, ak ide o deň služobného pokoja. Náhrada za služobnú pohotovosť podľa odsekov 1 a 2 nepatrí za čas, v ktorom došlo počas jej trvania k vykonaniu štátnej služby; takéto vykonávanie štátnej služby je štátnou službou nadčas.

19. Podľa čl. 1 bod 2 Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2003/88/ES (ďalej len "Smernica"), táto smernica sa vzťahuje na minimálne doby denného odpočinku, týždenného odpočinku a ročnej dovolenky, prestávky v práci a na maximálny týždenný pracovný čas a určité aspekty nočnej práce, práce na zmeny a rozvrhnutie práce.

20. Podľa čl. 1 bod 3 Smernice, táto sa vzťahuje na všetky odvetvia činnosti verejné a súkromné v zmysle článku 2 smernice 89/391/EHS bez toho, aby boli dotknuté články 14, 17, 18 a 19 tejto smernice.

21. Podľa čl. 2 ods. 1 Smernice, pracovný čas je akýkoľvek čas počas ktorého pracovník pracuje podľa pokynov zamestnávateľa a vykonáva svoju činnosť alebo povinnosti v súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi alebo praxou.

22. Podľa čl. 6 písm. b) Smernice, členské štáty prijímú opatrenia nevyhnutné na zabezpečenie toho, že v súlade s potrebou chrániť bezpečnosť a zdravie pracovníkov priemerný pracovný čas pre každé obdobie 7 dní vrátane nadčasov neprekročí 48 hodín.

23. Podľa čl. 16 písm. b) Smernice, členské štáty môžu ustanoviť pre uplatňovanie článku 6 (maximálny týždenný pracovný čas) referenčné obdobie nepresahujúce 4 mesiace.

24. Podľa § 11 Občianskeho zákonníka (ďalej len "OZ"), fyzická osoba má právo na ochranu svojej osobnosti, najmä života a zdravia, občianskej cti a ľudskej dôstojnosti, ako aj súkromia, svojho mena a prejavov osobnej povahy.

25. Podľa § 13 ods. 1, 2, 3 OZ, fyzická osoba má právo najmä sa domáhať, aby sa upustilo od neoprávnených zásahov do práva na ochranu osobnosti, aby sa odstránili následky týchto zásahov a aby jej bolo dané primerané zadosťučinenie. Pokiaľ by sa nezdalo postačujúce zadosťučinenie podľa odseku 1 najmä preto, že bola v značnej miere znížená dôstojnosť fyzickej osoby alebo jej vážnosť v spoločnosti, má fyzická osoba tiež právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch. Výšku náhrady podľa ods. 2 určí súd s prihliadnutím na závažnosť vzniknutej ujmy a na okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo.

26. Podľa § 100 ods. 1, 2 veta prvá OZ, právo sa premlčí, ak sa nevykonalo v dobe v tomto zákone ustanovenej (§ 101 až 110). Na premlčanie súd prihliadne len na námietku dlžníka. Ak sa dlžník premlčania dovoľá, nemožno premlčané právo veriteľovi priznať. Premlčujú sa všetky majetkové práva s výnimkou vlastníckeho práva.

27. Podľa § 101 OZ, pokiaľ nie je v ďalších ustanoveniach uvedené inak, premlčacia doba je trojročná a plynie odo dňa, keď sa právo mohlo vykonať po prvý raz.

28. Podľa čl. 24 Všeobecnej Deklarácie ľudských práv, každý má právo na odpočinok a zotavenie vrátane rozumného vymedzenia pracovného času a pravidelnej platenej dovolenky.

29. Z vykonaného dokazovania považoval súd za preukázané, že žalobca pracuje takmer 7 rokov ako hasič s miestom výkonu práce v okrese Brezno. Z doloženého dochádzkového systému za obdobie od 10/2017 do 03/2021 súd zistil, že žalobca pravidelne odpracoval nad právom EÚ povolený limit hodiny služobnej pohotovosti spolu v rozsahu 2 154,55 hodiny, z toho za obdobie od 04/2018 spolu v rozsahu 1 885,42 hod. (od 28 hod. do 73,75 hod. každý mesiac po odpočítaní nadčasov počas služobnej pohotovosti, pričom v prevažnej väčšine mesiacov išlo o viac ako 50 hodín služobnej pohotovosti) a tieto neboli započítané do fondu pracovného/služobného času. Žalobca pracoval na zmeny a do fondu pracovného času sa mu zo zmeny v trvaní 24 hodín započítal iba čas služby v trvaní 17 hodín, na ktorý však bezprostredne nadväzovala služobná pohotovosť v trvaní 7 hodín, počas ktorej bol stále fyzicky prítomný na hasičskej stanici a pripravený na prípadný výjazd. Počas jednej zmeny bol k dispozícii svojmu zamestnávateľovi celých 24 hodín napriek tomu, že do fondu pracovného času sa mu počítala iba časť v rozsahu 17 hodín a prípadný nadčas počas služobnej pohotovosti, ale nie celá služobná pohotovosť. Zároveň z výsluchu žalobcu vyplynulo, že v súčasnej dobe im z jednej zmeny započítavajú do pracovného času iba 16 hodín a služobná pohotovosť je 8 hodín.

30. Žalovaná vo svojich vyjadreniach vznesla námietku miestnej nepríslušnosti, nedostatku pasívnej vecnej legitímácie, premlčania, nesplnenia procesných podmienok konania a bezdôvodnosti žaloby.

31. Pokiaľ ide o námietku miestnej nepríslušnosti, túto súd posúdil ako nedôvodnú. Žalobca sa svojou žalobou domáhal náhrady škody/nemajetkovej ujmy, ktorá mu vznikla v dôsledku porušenia práva garantovaného mu právom EÚ a túto otázku posudzuje súd miestne príslušný na konanie o náhradu takto spôsobenej škody podľa miesta vzniku škody, teda výkonu služobnej činnosti žalobcu, a nie súdu, v obvode ktorého má sídlo ústredný orgán štátnej správy zodpovedný za transpozíciu

Smernice. Keďže žalobca mal miesto výkonu práce v okrese Brezno, tunajší súd je miestne príslušný na konanie podľa § 19 písm. b) CSP, a preto ako miestne príslušný vo veci konal.

32. Ďalšou námietkou žalovanej bol nedostatok pasívnej vecnej legitímácie na konanie, keď žalobu pre netransponovanie resp. nesprávnu transpozíciu môže podať EK na ESD alebo fyzická/právnická osoba, ktorá bola priamo dotknutá, a to na vnútroštátny súd členského štátu s tým, že žalobca mal žalovať svojho zamestnávateľa. Nárok žalobca opiera o nedodržanie 48-hodinového týždenného pracovného času, ktorý mu únieové právo garantuje. V otázkach ohľadom sporov o nárokoch o náhradu škody spôsobenej jednotlivcovi porušením práva EÚ, ktoré neupravujú predpisy komunitárneho práva ani judikatúra ESD sa subsidiárne použije vnútroštátne právo pri zachovaní princípov rovnocennosti (existencia rovnakých opravných prostriedkov a procesných pravidiel ako sú tie, ktoré sa uplatňujú pri obdobných nárokoch s výlučne vnútroštátnou povahou aj v prípade nárokov založených na práve EÚ) a účinnosti (zabezpečenie, aby vnútroštátne opravné prostriedky a procesné pravidlá prakticky neznemožnili uplatňovanie nárokov založených na práve EÚ alebo ich neprimerane nesťažili). Ak pre danú oblasť zodpovednosti štátu neexistuje špecializovaná vnútroštátna právna úprava, je vhodné využitie právnej úpravy obsahom a účelom najbližšej. Otázkou zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci upravuje zákon č. 514/2003 Z.z., kde je v § 4 písm. e) ako za škodu zodpovedný orgán konajúci v mene štátu určené ministerstvo, či iný ústredný orgán štátnej správy, ak v dôsledku nesprávneho prebratia smernice EÚ alebo v dôsledku nedodržania lehoty určenej na prebratie vznikla škoda pri výkone verejnej moci v oblasti štátnej správy, ktorá patrí do pôsobnosti tohto ministerstva alebo tohto ústredného orgánu štátnej správy. Zodpovednosť štátu, za ktorý koná zákonom označený orgán je daná len v prípade, ak existuje nezákonné rozhodnutie či nesprávny úradný postup, v príčinnej súvislosti s ktorými vznikla škoda. V tomto konaní ide o porušenie práva EÚ pre absentujúcu, resp. nesprávnu transpozíciu Smernice do zákona č. 315/2001 Z.z., keď do pracovného času hasiča sa nezarátava neaktívna časť služobnej pohotovosti na pracovisku, pretože § 12 ods. 6 v spojení s § 193 zákona vylúčil aplikáciu § 96 ods. 2 Zákonníka práce na služobné pomery hasičov. Chýbajúca alebo nesprávna transpozícia smerníc EÚ do noriem vnútroštátneho práva je výsledkom zákonodarného a legislatívneho procesu, ktorý je v zmysle § 9 vylúčený z pôsobnosti zákona č. 514/2003 Z.z. (za nesprávny úradný postup sa nepovažuje postup alebo výsledok postupu Národnej rady SR pri výkone jej pôsobnosti podľa čl. 86 písm. a), d) Ústavy SR a postup alebo výsledok postupu vlády SR pri výkone jej pôsobnosti podľa článku 119 písm. b) Ústavy SR). Pri rešpektovaní princípov rovnocennosti a účinnosti potom pasívne vecne legitímovaným subjektom v konaní o nároku na náhradu škody voči štátu je Slovenská republika, v mene ktorej koná Ministerstvo vnútra SR ako orgán, do pôsobnosti ktorého spadá aj Hasičský a záchranný zbor SR, ktoré bolo garantom právnej úpravy vykonanej zákonom č. 315/2001 Z.z. Na takomto závere o pasívnej vecnej legitímácii žalovanej v konaní nič nemení ani to, ak by základ zodpovednosti štátu spočíval v nesprávnej aplikácii ustanovení vnútroštátneho právneho poriadku, ktorý prípad porušenia práva EÚ rovnako zakladá priamu zodpovednosť členského štátu. Táto objektívna zodpovednosť štátu tu existuje bez ohľadu na to, ktorý verejný orgán sa porušenia práva EÚ dopustil, resp. ktorý z orgánov by mal povinnosť škodu podľa vnútroštátnych noriem nahradiť (napr. C 429/09 G. Fuß bod 46, rozsudok Krajského súdu v Košiciach sp.zn. 2Co/1/2020).

33. Žalovaná namietla, že na štátnu službu hasičov sa Smernica nevzťahuje, pretože táto je subsumovaná pod negatívne vymedzenie pôsobnosti čl. 2 ods. 2 smernice 89/391/EHS. S týmto tvrdením sa súd nestotožňuje. Súdny dvor sa otázkou, či sa Smernica vzťahuje na hasičov zaoberal napr. vo veciach Fuß (C-429/09), Pfeiffer (C-397/01 až C-403/01), Personalrat der Feuerwehr Hamburg (C-52/04). Čl. 1 ods. 3 Smernice definuje svoj rozsah pôsobnosti na všetky odvetvia činností, verejné i súkromné, pričom výslovne odkazuje na článok 2 smernice 89/391/EHS. Smernica 89/391/EHS sa v zmysle čl. 2 ods. 1 uplatňuje na všetky odvetvia činnosti a to verejné aj súkromné (priemysel, poľnohospodárstvo, obchod, administratíva, služby, vzdelávanie, kultúra, voľný čas atď.) a podľa ods. 2 prvej vety sa neuplatňuje tam, kde sú s ňou nevyhnutne v rozpore charakteristiky vlastné pre určité osobitné činnosti verejných služieb, napr. v oblasti služieb civilnej ochrany. Cieľ smernice 89/391/EHS je zameraný na podporu zlepšenia bezpečnosti a ochrany zdravia pracovníkov pri práci, rozsah jej pôsobnosti je potrebné chápať širšie a výnimky z pôsobnosti naopak zužujúco, teda nevylučuje z pôsobnosti všetky služby civilnej ochrany, ale len "určité osobitné činnosti" týchto služieb. Výnimka bola prijatá iba za účelom zabezpečiť riadne fungovanie služieb nevyhnutných na ochranu verejnej bezpečnosti, zdravia a poriadku, ak nastane osobitne vážna situácia alebo situácia osobitného rozsahu - napr. katastrofa - pre ktorú je typické, že nie je možné rozvrhnúť pracovný čas pre zásahové a záchranné tímy. Takto popísaná služba civilnej ochrany v užšom zmysle slova sa odlišuje

od štandardnej obsahovej náplne činnosti a plnenia úloh žalobcu ako hasiča, ktorá sa nevyznačuje žiadnymi osobitosťami odporujúcimi použitiu právnych noriem EÚ v oblasti ochrany bezpečnosti a ochrany zdravia zamestnancov, takže sa na ňu nevzťahuje vylúčenie z pôsobnosti uvedené v článku 2 ods. 2 veta prvá smernice 89/391/EHS. Služba žalobcu okrem plnenia úloh pri zdolávaní požiarov zahŕňala aj úlohy na úseku civilnej ochrany obyvateľstva, najmä pri poskytovaní priameho výkonu záchranných činností pri haváriách, živelných pohromách a iných mimoriadnych udalostiach, musel čeliť udalostiam, ktoré prirodzene nemožno predvídať, ale za obvyklých podmienok činnosti s ňou spojené možno vopred plánovať vrátane pracovného času personálu v súlade s úlohami, ktoré boli na ňu prenesené. Služobná činnosť žalobcu ako hasiča tak patrí do pôsobnosti Smernice.

34. ESD riešil aj otázku týkajúcu sa pracovného času a čo možno zahrnúť pod tento pojem (napr. C-429/09, C-437/05, C-397/01, C-14/04). Pracovný čas zodpovedajúci pracovnej pohotovosti a pohotovostnej službe, počas ktorých je dotknutý pracovník fyzicky prítomný na pracovisku, je súčasťou pojmu "pracovný čas" v zmysle Smernice a tento pojem bráni vnútroštátnej právnej úprave stanovujúcej priemerný týždenný pracovný čas, ktorý vzhľadom na to, že zahŕňa takéto obdobia pracovnej pohotovosti a pohotovostnej služby, prekračuje maximálnu týždennú hranicu upravenú v článku 6 písm. b) Smernice. Podľa ESD otázka súvisiaca s pojmom "pracovný čas" v zmysle Smernice neponecháva priestor na akékoľvek rozumné pochybnosti. V uznesení C 52-04 rozhodol, že činnosti vykonávané zásahovými službami verejnej hasičskej služby - okrem prípadu výnimočných okolností - patria do rozsahu pôsobnosti Smernice, takže čl. 6 písm. b) Smernice v zásade bráni prekročeniu 48-hodinovej hranice stanovenej pre maximálny týždenný pracovný čas vrátane zásahových služieb. Nie je podstatné akým spôsobom žalobca vykonával služobnú pohotovosť, či bol alebo nebol povinný byť bdely a aktívny počas trvania služobnej pohotovosti, ak musel byť po stanovený čas k dispozícii zamestnávateľovi. Bez vplyvu na porušenie čl. 6 písm. b) Smernice je preto aj skutočnosť, že za pracovnú pohotovosť je vyplácaná odmena. Služobná pohotovosť, ktorú žalobca vykonával nie je výkonom štátnej služby, keď odráža len stav pripravenosti pracovníka na eventuálne vykonanie štátnej služby v prípade, že k nej bude povolán. § 122 zákona upresňuje, že ak počas doby trvania služobnej pohotovosti došlo k vykonaniu štátnej služby, takéto vykonávanie štátnej služby je štátnou službou nadčas (ods. 3) a § 91 ods. 1 zákona uvádza, že štátnou službou nadčas je štátna služba vykonávaná nad rámec určeného služobného času. Existujúca právna kvalifikácia služobnej pohotovosti sa premieta aj do spôsobu jej finančného odmeňovania, ktorý nemá povahu služobného platu, keď § 103 zákona výslovne uvádza, že služobný plat tvoria zložky služobného príjmu uvedené v jeho odseku 1 (vrátane tarifného platu a jeho príplatkov), za výkon služobnej pohotovosti však patrí hasičovi peňažná náhrada v štátnej službe (§ 103 ods. 5 v spojení s § 122 ods. 1). Žalobca tak v danom období po zohľadnení služobného pracovného času a nariadenej služobnej pohotovosti pracoval nad rámec 48-hodinového pracovného týždňa určeného čl. 6 písm. b) Smernice.

35. Čo sa týka námietky, že rozsudok C-429/09 nie je možné použiť v prípade profesionálneho hasiča, tak na účely Smernice nie je možné vykladať pojem pracovníka odlišne podľa vnútroštátnej úpravy, ale ide o pojem používaný právom EÚ, keď za pracovníka sa považuje každý, kto vykonáva skutočné a konkrétne činnosti pre zamestnávateľa a právna povaha pracovnoprávneho vzťahu z hľadiska vnútroštátneho práva nemôže mať žiadny dosah na postavenie pracovníka v zmysle práva EÚ. Skutočnosť, či je niekto profesionálny alebo dobrovoľný hasič, mestský či štátny nie je podstatná pre charakteristiku pracovníka, na ktorého sa vzťahuje Smernica (C-429/09, C518/15, C 397/01).

36. Žalovaná uviedla, že žalobca neprejavil primeranú snahu, aby predišiel vzniku ujmy a poukázala na rozsudok C 46/93. Je však potrebné prihliadať na neskoršiu judikatúru ESD, ktorá takúto požiadavku nepredpokladá (C-429/09, C-445/06). Bolo by v rozpore so zásadou efektivity uložiť poškodeným osobám povinnosť využívať všetky právne prostriedky, ktoré sú im k dispozícii, aj keď by to spôsobilo nadmerné ťažkosti alebo by to od nich nebolo možné rozumne vyžadovať, a preto ESD rozhodol, že výkon práv priznaných jednotlivcom priamo uplatniteľnými ustanoveniami práva EÚ by bol znemožnený alebo nadmerne sťažený, ak by ich návrhy na náhradu škody založené na porušení práva EÚ museli byť zamietnuté alebo čiastočne zamietnuté iba z toho dôvodu, že sa jednotlivci nedomáhali práva, ktoré im priznáva právo EÚ a vnútroštátny zákon im ich odoprel. Znamenalo by to spochybnenie práva na náhradu škody, ktoré má základ v právnom poriadku EÚ a povinnosti členských štátov zabezpečiť jeho dodržiavanie bez toho, aby ju mohli preniesť na jednotlivcov. V tomto konkrétnom prípade by to malo za následok, že orgánom členského štátu by sa umožnilo, aby bola povinnosť dbať o dodržiavanie takýchto noriem systematicky prenášaná na jednotlivca (zamestnanca), čím sa orgánom môže umožniť, aby boli

v prípade nepodania žiadosti o skončenie porušovania práva EÚ zo strany zamestnanca vyňaté z ich dodržiavania.

37. Súd dospel k záveru, že boli splnené všetky predpoklady pre možnosť uplatnenia nároku na súde. Článok 6 písm. b) Smernice predstavuje pravidlo sociálneho práva EÚ s osobitným významom, z ktorého má mať prospech každý pracovník, keďže je minimálnou požiadavkou určenou na zaistenie bezpečnosti a ochrany jeho zdravia, ktoré ukladá členským štátom povinnosť stanoviť 48 hodinovú hranicu pre priemerný týždenný pracovný čas, v súvislosti s ktorou je výslovne stanovené, že zahŕňa nadčasy, a od ktorej sa nemožno v žiadnom prípade odchyliť, ak ide o také činnosti, ako je činnosť hasičov, hoci by k tomu došlo len prostredníctvom súhlasu dotknutého pracovníka. Uvedené pravidlo sociálneho práva nemožno podrobiť podmienke alebo obmedzeniu a jednotlivcom priznáva práva, ktorých sa môžu dovoliavať priamo pred vnútroštátnymi súdmi (Fuß C429/09 body 33 až 35), čím bola splnená prvá podmienka pre priznanie nároku. Porušenie práva EÚ je dostatočne závažné, ak je v zjavnom rozpore s judikatúrou ESD v danej oblasti, čo v tomto prípade je tiež preukázané. Zároveň existuje aj priama príčinná súvislosť medzi porušením čl. 6 písm. b) Smernice a škodou (ujmou), ktorá vznikla žalobcovi v dôsledku straty času na odpočinok, na ktorý by mal nárok, ak by bol maximálny týždenný pracovný čas dodržaný, keď žalobca musí pracovať viac v dôsledku nezapočítania služobnej pohotovosti do pracovného času.

38. Z judikatúry ESD vyplýva, že náhrada škody pôsobenej jednotlivcom porušením práva EÚ musí byť primeraná vzniknutej škode, aby mohla zabezpečiť skutočnú ochranu ich práv. Je pritom na vnútroštátnom práve členských štátov, aby pri dodržaní zásad rovnocennosti a efektivity určili, či sa náhrada škody musí poskytnúť vo forme udelenia dodatočného náhradného voľna alebo vo forme finančného odškodnenia a definovali pravidlá týkajúce sa spôsobu výpočtu tejto náhrady.

39. Žalobca je ukrátený o čas odpočinku, ktorý by mohol tráviť s rodinou alebo ho využiť na fyzickú resp. psychickú regeneráciu, čo sa prejavilo v jeho nemajetkovej sfére. Pri zachovaní princípu rovnocennosti bolo potom možné aplikovať na daný prípad ustanovenia Občianskeho zákonníka týkajúce sa náhrady nemajetkovej ujmy v prípade zásahu do osobnostných práv fyzických osôb. Osobnostné práva a právo na ich ochranu predstavujú základné piliere súkromnoprávnej úpravy. Ochrana osobnosti prislúcha každej fyzickej osobe, pričom predmetom ochrany je osobnosť človeka vo svojej celistvosti ako nehmotný statok. Ide o absolútne právo fyzickej osoby, ktoré pôsobí proti všetkým. Jeho obsahom je zákaz akéhokoľvek zásahu, ktorý bol spôsobilý vyvolať ohrozenie alebo porušenie práv, ktoré sú demonštratívne uvedené v § 11 Občianskeho zákonníka. Túto ochranu zákon zabezpečuje v plnom rozsahu aj vtedy, ak sú zasiahnuté len jednotlivé zložky osobnosti. V občianskom práve platí zásada, že ohrozenie resp. porušenie čo i len jednej stránky osobnosti človeka je ohrozením alebo porušením jeho osobnosti ako celku. Pod pojem všeobecného osobnostného práva sú teda zahrnuté práva, ktorých predmetom je ľudská osobnosť resp. jednotlivé nehmotné hodnoty osobnosti fyzickej osoby. Zároveň ide o jedno z konkrétnych subjektívnych občianskych práv, ktoré možno definovať ako možnosť každej fyzickej osoby nakladať v medziach právneho poriadku so svojou osobnosťou resp. s jednotlivými nehmotnými hodnotami tvoriacimi komplexne osobnosť v jej celku voči ostatným fyzickým aj právnickým osobám. Ide o absolútne právo nemajetkovej povahy prináležiace každej fyzickej osobe.

40. Jedným z najvýznamnejších osobnostných práv je právo na súkromný a rodinný život aj právo na ochranu zdravia. V tomto prípade došlo k zásahu do práva žalobcu na súkromný a rodinný život, práva na ochranu zdravia, telesnej a psychickej integrity a hlavne práva na primeranú dobu odpočinku po práci a tento zásah pretrváva aj v súčasnosti. Náhrada v peniazoch prichádza do úvahy v prípade, že by sa satisfakcia uvedená v § 13 ods. 1 OZ nejavila ako dostatočná. Vychádzajúc z povahy porušeného práva a okolností, za ktorých k porušeniu došlo, keď žalovaná ako členský štát EÚ neprijala opatrenia nevyhnutné na zabezpečenie požiadavky neprekročenia maximálnej hranice týždenného pracovného času resp. prijala vnútroštátnu právnu úpravu, ktorá toto prekročenie umožňuje, je možné dospieť k záveru, že žaloba na upustenie od neoprávneného zásahu príp. na odstránenie trvajúcich následkov nie je vhodným riešením vzhľadom na subjekt zodpovednosti za neoprávnený zásah (štát). Do úvahy neprichádza ani morálna satisfakcia, ktorou sa podľa súdnej praxe rozumie predovšetkým ospravedlnenie a pod. Ak by sa celý čas strávený na pracovisku započítal do pracovného času, žalobca by mohol a musel stráviť na pracovisku reálne oveľa menej času. Ide teda o zásah, ktorý vytvoril nezvratný stav straty (rádovo) stoviek až tisícok hodín voľného času vzhľadom na skutočnosť, že žalobca pracuje ako hasič aj v súčasnosti, toto porušovanie je dlhodobé, a preto

len samotné konštatovanie porušenia práva a prostriedky nápravy podľa § 13 ods. 1 OZ za takýchto okolností strácajú svoj zmysel. Naopak peňažná náhrada predstavuje spôsobilý prostriedok odškodnenia ujmy vzniknutej žalobcovi. Z formulácie § 13 ods. 2 OZ pritom vyplýva, že zníženie dôstojnosti a vážnosti fyzickej osoby v spoločnosti nie je jediným prípadom, kedy fyzickej osobe môže vzniknúť právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch ako sa domnieva žalovaná. Podmienky pre vznik tohto práva sú splnené vo všetkých prípadoch neoprávnených zásahov obdobnej závažnosti, kedy bude len morálne zadosťučinenie nepostačujúce.

41. Nemajetková ujma je ujma týkajúca sa psychickej sféry fyzickej osoby a nie jej majetkovej sféry. Má za úlohu zmierniť nepriaznivé následky neoprávneného zásahu. Dôsledkom každého neoprávneného zásahu do práv chránených v § 11 OZ je určitá ujma. Podmienkou priznania náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch je vždy v závislosti na individuálnych okolnostiach daného prípadu existencia závažnej ujmy. Za závažnú ujmu treba považovať takú ujmu, ktorú fyzická osoba vzhľadom na okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo, intenzitu zásahu, jeho trvanie alebo dopad a dôsledky považuje za ujmu značnú, pričom nie sú rozhodujúce jej subjektívne pocity, ale objektívne hľadisko, teda či by predmetnú ujmu takto v danom mieste a čase vnímala aj každá iná fyzická osoba. Žalobca vykonáva službu na mieste určenom zamestnávateľom, musí tam byť fyzicky prítomný, nemôže odísť domov a bez ohľadu na to, že nemusí byť aktívny počas celej dĺžky trvania služobnej pohotovosti a má vytvorené podmienky na oddych resp. spánok, musí byť plne k dispozícii a pripravený okamžite poskytnúť služby a plniť si svoje povinnosti, ale tento čas sa mu nezapočítava do pracovného času. Je oddelený od svojho vlastného súkromného prostredia, rodinných a spoločenských väzieb a jeho možnosť organizovať si svoj súkromný čas a program, venovať sa svojim vlastným potrebám je výrazne obmedzená resp. v danom čase úplne vylúčená. Právo na odpočinok u žalobcu je permanentne niekoľko rokov porušované, pritom plní v spoločnosti veľmi zodpovedné úlohy, ktoré neraz vyžadujú aj nasadenie vlastného života. Je potom dôležité, aby mal možnosť si po práci aj riadne odpočinúť, venovať sa svojim záľubám, rodine (manželke) resp. vykonávaniu aktivít, ktoré priamo či nepriamo súvisia s výkonom jeho povolania. Súd považuje prácu hasiča za spoločensky veľmi významnú, zodpovednú, spojenú so značným rizikom a v súčasnosti ťažko nahraditeľnú. Ide o náročnú prácu, a to nielen po fyzickej, ale aj psychickej stránke, kde je nevyhnutné mať zabezpečený dostatočný priestor na regeneráciu a oddych. Hasiči totiž nezasahujú iba pri požiaroch (ktoré samotné predstavujú veľké riziko), ale zasahujú aj pri dopravných nehodách, živelných pohromách, únikoch nebezpečných látok a rôznych záchranárskych prácach. Všetci pracovníci, bez ohľadu na to, akú prácu vykonávajú, by mali mať primeranú dobu odpočinku, pričom pojem odpočinok sa musí vyjadriť v jednotkách času, dňoch, hodinách resp. ich častiach, aby sa zabezpečilo, že v dôsledku vyčerpania alebo iného nepravidielného rozvrhnutia práce nespôsobia napr. úraz sebe, spolupracovníkom, iným osobám príp. si krátkodobo ani dlhodobo nepoškodia zdravie.

42. Z uvedených dôvodov súd dospel k záveru, že žalobca má nárok na primeranú finančnú náhradu, ktorú ustálil na sumu 2 100,-Eur, keď porušením práva EÚ bolo skutočne do jeho osobnostnej sféry zasiahnuté. Jeho právo na odpočinok je dlhodobo porušované, neumožňuje mu to riadnu regeneráciu potrebnú pre výkon jeho povolania a bolo zasiahnuté aj do práva na jeho súkromný život, ktorý nemôže využívať v plnej miere. V prevyšujúcej časti súd žalobu žalobcu zamietol, pretože žalobca nepreukázal, že sa tento zásah negatívne odrazil napr. v jeho medziľudských vzťahoch alebo že by mal vážny dopad na jeho zdravotný stav a zároveň túto sumu považuje súd za primeranú aj s prihliadnutím na podmienky priznávania náhrady nemajetkovej ujmy v iných prípadoch zásahov do osobnostných práv jednotlivca (práva na rodinný, súkromný život, ochranu zdravia) aj na priznanú výšku nemajetkovej ujmy v obdobných sporoch týkajúcich sa hasičov, ktoré prebiehali na slovenských súdoch.

43. Čo sa týka námietky premlčania, tak právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch ako právo majetkovej povahy podlieha premlčaniu vo všeobecnej trojročnej premlčacej dobe (R 58/2014) a nie v dvojročnej ako pôvodne uviedla žalovaná (na pojednávaní už uviedla tri roky). Nárok teda bolo možné priznať iba za obdobie troch rokov pred podaním žaloby. Žalobca na pojednávaní uviedol, že si tento nárok uplatnil iba za obdobie troch rokov pred podaním žaloby a zvyšnú časť dochádzkového systému doložil, aby bolo zrejmé, že k porušovaniu práva žalobcu dochádzalo dlhodobo. Súd sa preto zaoberal iba obdobím od 04/2018, keď nárok za skoršie obdobie by bol premlčaný.

44. O trovách konania súd rozhodol podľa § 255 ods. 1 v spojení s čl. 4 ods. 2 základných princípov CSP a žalobcovi ako strane v spore úspešnej priznal nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu, keď stanovenie výšky náhrady nemajetkovej ujmy záviselo od úvahy súdu a žalobcu je potrebné považovať

za procesne plne úspešného, pretože mal úspech čo do základu uplatneného nároku (došlo k porušeniu jeho práv) a výška priznaného plnenia závisela výlučne od úvahy súdu, keď strany nevedia výsledok sporu ovplyvniť, preto prípadné nevyhovenie žalobe v celom rozsahu nemožno považovať za čiastočný neúspech. O výške náhrady účelne vynaložených trov konania bude podľa § 262 ods. 2 CSP rozhodnuté po právoplatnosti tohto rozsudku samostatným uznesením.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku je prípustné odvolanie v lehote 15 dní odo dňa jeho doručenia v dvoch vyhotoveniach na tunajší súd (§ 362 ods. 1, 2 CSP).

V odvolaní sa má popri všeobecných náležitostiach (§ 127 CSP) uviesť, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (odvolacie dôvody) a čoho sa odvolateľ domáha (odvolací návrh) (§ 363 CSP).

Odvolanie možno odôvodniť len tým, že

- a) neboli splnené procesné podmienky,
- b) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces,
- c) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd,
- d) konanie má inú vadu, ktorá mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci,
- e) súd prvej inštancie nevykonal navrhnuté dôkazy, potrebné na zistenie rozhodujúcich skutočností,
- f) súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam,
- g) zistený skutkový stav neobstojí, pretože sú prípustné ďalšie prostriedky procesnej obrany alebo ďalšie prostriedky procesného útoku, ktoré neboli uplatnené, alebo
- h) rozhodnutie súdu prvej inštancie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci.

Odvolanie proti rozhodnutiu vo veci samej možno odôvodniť aj tým, že právoplatné uznesenie súdu prvej inštancie, ktoré predchádzalo rozhodnutiu vo veci samej, má vadu uvedenú v odseku 1, ak táto vada mala vplyv na rozhodnutie vo veci samej.

Ak povinný dobrovoľne nesplní, čo mu ukladá právoplatné a vykonateľné rozhodnutie, oprávnený môže podať návrh na vykonanie exekúcie podľa Zákona č. 233/1995 Z.z. (Exekučný poriadok).